

DEN GRØNNE TRÅD

ENKLERE OG BEDRE
AFFALDSSORTERING

*Affaldssektorens forslag til enklere
og bedre affaldssortering i Danmark:
Fra produkt til affald – og tilbage igen.*

Den Grønne Tråd

Enklere og bedre affaldssortering

Udgivelse:
Dansk Affaldsforening
Januar 2018

Design og layout:
Maja Haugum

Fotos:
Side 4: Dansk Affaldsforening
Side 6: Sønderborg Forsyning
Side 9: Dansk Affaldsforening
Side 11: Sine Fiig/COOP
Side 13: AffaldGenbrug Vejle
Side 15: AffaldVarme Aarhus
Side 17: Dansk Affaldsforening
Bagside: FUTU/Det Fælles Piktogramsystem

Download publikationen og læs mere på:
www.danscaffaldsforening.dk

Oplag: 500
Tryk: KLS PurePrint A/S
Tryksagen er cradle to cradle certificeret

INDHOLD

<i>Introduktion</i>	4-5
<i>Enklere og bedre affaldssortering</i>	6-7
<i>Initiativer for fremtiden</i>	8-17
<i>Overblik</i>	18-19

Dansk Affaldsforening har 53 medlemmer blandt kommuner og kommunale selskaber i Danmark og på Færøerne. Medlemmerne indsamler og håndterer husholdningsaffald og erhvervsaffald fra 98 kommuner for 5,6 mio. borgere.

Dansk Affaldsforening skitserer i "Den Grønne Tråd" en række initiativer, der kan skabe en enklere og forbedret affaldssortering. Initiativerne bygger ovenpå hinanden og danner en "grøn tråd" - fra produkterne bliver designet til de købes og bruges, sorteres som affald og afsættes igen til ny produktion.

Fremtidens affaldssortering

At gøre borgerens affaldssortering enklere og bedre kræver fokus på hele affaldskæden. De initiativer, der sættes i søen, bør

ikke slå ned tilfældigt, hvis de skal sikre resultater. "Den Grønne Tråd" skaber sammenhæng fra produkt til affald - og tilbage igen.

Enklere og bedre affaldssortering

Borgerne skal sortere endnu mere affald. Med den nationale ressourcestrategi fra 2013 fik kommunerne ansvaret for at sortere 50 % af husholdningsaffaldet inden for 7 fokusfraktioner i 2022. Derfor har kommunerne rullet nye affaldsbeholdere ud i hele landet, og borgerne er derfor allerede godt i gang med at sortere mere affald end nogensinde. Miljøstyrelsens evaluering af indsatsen viser, at kommuner og borgere leverer varen og realiserer målene.

At hvile på laurbærerne er dog ikke en mulighed. Nye ambitiøse mål for sortering og genanvendelse af affald er på vej fra EU og skal implementeres i Danmark i de kommende år. Målet er at udvikle den cirkulære økonomi som et svar på de enorme klima- og miljøudfordringer, virksomhedernes produktion og borgernes forbrug medfører.

Her er det vigtigt, at affaldet bliver indsamlet, sorteret og behandlet på en måde, så det kan bringes i spil igen som genanvendt materiale.

Fokus på hele affaldskæden

Selvom det i høj grad er borgerne, der skal hjælpe med at sortere affaldet, begynder opgaven allerede med produkterne og slutter først, når affaldet er afsat til virksomheder, der kan bruge affaldet som "råvarer" til ny produktion.

Størstedelen af ressourceforbruget (og derved det miljømæssige potentiale) ligger allerede før, produkterne bliver til affald – i selve produktionsleddet. Produkterne og de emballager, de pakkes ind i, ender dog som affald før eller siden. Derfor skal enklere og bedre affaldssortering ses som et samlet hele og ikke som et enkelt initiativ.

PEJLEMÆRKER FOR AFFALDSSORTERINGEN

1

Det skal være enkelt for borgerne

82 % danskerne er enige i, at det skal være nemt at sortere, hvis de skal sortere mere¹. I det hele taget peger flere analyser på, at danskerne gerne vil sortere mere. Uden borgernes hjælp bliver affaldet aldrig sorteret i en kvalitet, der kan bruges. Det er afgørende for alle de initiativer, der foreslås.

2

Sikkerhed for større mængder i høj, ensartet kvalitet

Jo større mængder velsorteret affald, des bedre mulighed for, at affaldet kan bruges af virksomhederne i ny produktion. Det vil øge efterspørgslen og dermed skabe yderligere markedstræk efter genanvendt materiale. Det er vigtigt for at opnå de miljøforbedringer, vi ønsker som samfund.

3

Rum for metode- og teknologiudvikling

Indsamling og sortering bør ikke låses fast i rigide systemer, der skader effektiviteten og udviklingen. Kommunale affaldsselskaber m.fl. skal løbende kunne understøtte metode- og teknologiudvikling, der nedbringer borgernes omkostninger og forbedrer kvaliteten af det affald, der afsættes til virksomhederne.

At gøre det enkelt for borgerne bør altid prioriteres højest, men det er vigtigt, at indsatsen sikrer den bedst mulige balance mellem de enkelte pejlemærker.

¹)Dare2 for Dansk Affaldsforening

PRODUKTION

- Design til genanvendelse

Målsætning

At produkter og emballager nemmere kan genanvendes og ikke bliver til affald.

De produkter, virksomhederne producerer, bør designes med henblik på (langsigtet) ressourceeffektivitet og cirkulær økonomi – de skal holde længere, kunne skilles ad og repareres, og materialerne skal være mulige at genanvende. Mange produkter består i dag af flere materialer, der er "svejset" sammen og ikke kan adskilles.

Særligt plastikemballage er et problem i affaldssystemet. Den enkelte borger kan ikke skelne mellem de mange plastiktyper, og det er ofte vanskeligt eller umuligt at skille dem fra hinanden. De sammensatte

emballage giver også problemer i eftersorteringen. F.eks. sidder der ofte mærkater eller låg på plastikbeholdere, der er lavet i en anden plastiktype end selve beholderen. Det kan betyde, at sorteringsanlægget kommer til at sortere mange beholdere forkert.

Dansk Affaldsforening har netop lanceret en plastikpolitik, der bl.a. foreslår, at al plastikemballage skal være cirkulært og designet til genanvendelse i 2025 – et mål, der deles af bl.a. Unilever, Pepsico og Coca-Cola.

INITIATIVER: SIMPLERE EMBALLAGER

- > **Nationalt mål: Al plastikemballage designes til genanvendelse.** Målet kan sættes i den plan mod plastikforurening, som regeringen har varslet, som opfølgning på EU's pakke for cirkulær økonomi.
- > **Servicetjek af emballageafgifterne.** Folketinget bør beslutte et servicetjek af emballageafgifterne. Målet bør være at modernisere afgifterne, så de understøtter mindre affald, færre sammensatte emballager samt flere emballager i genanvendt materiale. Justeringerne kan skabe markedstræk og "en god historie", der kan engagere borgerne yderligere i affaldssortering.
- > **Positivliste af plastiktyper til den danske affaldsbehandling.** Der bør igangsættes et arbejde med Miljøstyrelsen i spidsen og deltagelse af aktører fra hele værdikæden, der kan forenkle de materialer, der indgår i plastikemballagerne. Arbejdet bør munde ud i en forpligtende "positivliste" over plastiktyper, der er egnede til behandling.
- > **Intensiveret EU-indsats.** Danmark bør arbejde for en styrket indsats ift. ECO-designdirektivet og anden EU-regulering, der kan sætte skrappe europæiske designstandarder. Dertil kommer bedre opfølgning på den regulering, der allerede findes. Målsætningen bør være mindre affald, der nemmere kan sorteres og genanvendes.
- > **Flest mulige drikkevareemballage i plastik bør omfattes af pantsystemet.** Det er nemmere for borgerne at forstå, hvis produkter af samme kategori og emballagetype sorteres ens – særligt når de kan indgå i et cirkulært system som pantsystemet. Dansk Affaldsforening såvel som det Konservative Folkeparti og SF har foreslået pant på emballager til juice og saft.

2

SALG & FORBRUG

– Forenklet og forbedret kommunikation

Målsætning

At borgerne kan se på varen, de køber i supermarkedet, hvordan de skal sortere emballagen.

Borgerne møder produkterne og emballagerne, når de sælges i butikkerne. Da emballagerne er den største udfordring rent sorteringsmæssigt, når det gælder borgerne's affald, bør indsatsen særligt fokusere på detailhandlen.

Borgerne skal kunne kigge på emballagen, når de står i deres køkken, og se, hvordan den skal sorteres. COOP skriver allerede om korrekt sortering på mange emballager, men det er vigtigt, at der etableres en mere direkte og klar sammenhæng gennem

ensartet kommunikation på emballager og affaldsbeholdere.

Miljøstyrelsen, KL og Dansk Affaldsforening har udviklet det fælles piktogramsystem, der er ved at blive rullet ud. Ca. 50 % af kommunerne bruger allerede piktogramsystemet, og flere er på vej – ligesom en lang række virksomheder bruger systemet til intern affaldssortering. Systemet kan med fordel danne udgangspunkt for yderligere initiativer.

INITIATIVER: ENSARTET, KLAR KOMMUNIKATION

- > **Partnerskaber om piktogrammer på emballager.** Miljøstyrelsen bør undersøge mulighederne for at etablere partnerskaber med detailhandlen – eks. supermarkeds kæder og byggemarkeder – om at få piktogrammerne trykt på emballagerne.
- > **Rullende kampagne om affaldssortering.** Der bør udvikles en kampagne med udgangspunkt i piktogramsystemet, der kan rullende ud – evt. gennem partnerskaberne med detailhandlen og affaldsselskaberne – i hver kommune, der indfører systemet. På sigt kan kampagnen gøres landsdækkende.
- > **Pulje til lokal involvering og engagement.** Jo tættere kommunikationen og initiativerne kommer på borgerne, des bedre mulighed for succes. Derfor er det oplagt at etablere en pulje, hvor kommunerne kan søge midler til lokale initiativer og kommunikation.

3

SORTERING

– Ensartet kommunikation om standardfraktioner

Målsætning

At borgerne modtager ensartet kommunikation om affaldssortering på emballager og beholdere, samt at de syv fokusfraktioner indsamles i hele landet ud fra fælles kriterier.

Det bør være klart for borgerne, hvordan de skal sortere et givent stykke affald – hvilken fraktion er der tale om, og i hvilken beholder skal den placeres. Derfor er der et stort uudnyttet potentiale i at sikre sammenhæng mellem emballage og affaldsbeholder. Det fælles piktogramsystem er et oplagt redskab til at sikre den sammenhæng.

Set fra borgernes synsvinkel er det vigtigt, at kommuner og andre aktører mener

det samme, når de siger papir, metal osv. Kommuner, affaldsselskaber og staten bør blive enige om, hvad borgeren må putte i den enkelte beholder. Den enighed vil også gøre kommunikationen om affald nemmere og åbne mulighed for større, brede nationale kampagner.

Virksomheder, der skal bruge affaldet som sekundære råvarer, vil gerne have sikkerhed for ensartede fraktioner i høj kvalitet. Derfor er ens kommunikation og sorteringskriterier en fordel. Virksomhederne vil dog også gerne have sikkerhed for de størst mulige mængder. Derfor er der også et potentiale i at indsamle de samme affaldsfraktioner på tværs af landet.

INITIATIVER: ENS FRAKTIONER – OG ENKEL, KLAR KOMMUNIKATION OM DEM

- > **De syv fokusfraktioner indsamles til genanvendelse som standard i hele Danmark.** Mængderne bliver større, hvis det er de samme fraktioner, der indsamles til genanvendelse i hele landet. Det er en fordel for de virksomheder, der skal aftage affaldet, såvel som for kommunikationen til borgerne. Dansk Affaldsforening har foreslået dette i "Fuld skrald på den cirkulære økonomi".
- > **Fælles sorteringsguide for hele landet.** Målet er, at affald sorteres ens i hele landet. Miljøstyrelsen, KL og Dansk Affaldsforening har netop sat et samarbejde i gang, der skal udvikle fælles kriterier for sortering af de typer husholdningsaffald, der oftest hentes hos borgerne. Det gælder bl.a. madaffald, pap, papir, plastik og metal. Når kriterierne ligger klar, er næste skridt evt. fælles landsdækkende kampagner, apps med guiden, spil mv.
- > **Partnerskaber om udrulning af det fælles piktogramsystem i erhvervslivet.** For at komme bredere ud, bør der afsættes statslige og eventuelt kommunale midler til at indgå partnerskaber med virksomheder, så piktogrammerne også kommer ud på affaldsbeholdere i bioografer, storcentre mm. Forskellige musikfestivaler og andre virksomheder er allerede ved at rulle systemet ud.
- > **Piktogramsystemet ud på offentlige arbejdspladser.** Det er oplagt at indføre det fælles piktogramsystem på offentlige arbejdspladser (sygehuse, Forsvaret mv.) – det gælder de statslige arbejdspladser såvel som i de kommuner, der allerede er i gang med at bruge det fælles system i forhold til borgerne. På den måde vil borgerne møde piktogrammerne i endnu flere sammenhænge.
- > **Piktogramsystemet ud i naturen.** Statskove, strande og andre af Naturstyrelsens områder er også vigtige touchpoints ift. borgerne. Desuden er naturområder sårbar rent affaldsmæssigt. Bl.a. ender særligt dåser uden pant og plastik i for stor udstrækning i naturen i dag. Derfor bør affaldsbeholdere i disse områder også mærkes med piktogrammerne fra det fælles system.

4

INDSAMLING

– Gode vilkår for udvikling og løbende tilpasning

Målsætning

At sikre effektivitetsforbedringer uden detailstyring i indsamledeleddet og løbende strukturel tilpasning.

Der har været ivrig debat i medierne om, hvilke og hvor mange spande, der står i borgernes indkørsler, gårdområder og sågar i de enkelte køkkener. At der er forskelle skyldes kort fortalt, at der også er forskel på kommunerne – og på os mennesker og den måde, vi bor på. Eksempelvis varierer antallet og omfanget af villaer, lejligheder og sommerhuse, ligesom der er forskel på, om kommunerne har gamle bydele med smalle gader (særligt middelalderbyer), hvor langt der er mellem husene og meget mere. Dertil kommer det serviceniveau (herunder beslutningen om prisen), politikerne i den

enkelte kommune har valgt at levere til borgerne.

At kommunerne har frihed til selv at tilrettelægge indsamlingen betyder, at der er rum til udvikling af nye metoder og implementering af teknologi og til at vælge de mest cost-effektive løsninger lokalt. Såfremt staten vælger at gennemføre metodedevang – eks. krav om kun få systemer med bestemte typer biler, antal af spande mv., vil det fastlåse kommunerne og sætte udviklingen i stå.

Dertil kommer, at der pga. de store lokale forskelle vil være et endog meget behov for dispensationer – også inden for samme kommune. De mange dispensationer vil kræve opbygning af et dyrt administrativt

INITIATIVER: VIDENDELING OM BEST PRACTICES, DER FØRER TIL TILPASNING

- > **Analyse af resultater og effekter.** Der er masser af resultater fra de indsamlingssystemer, kommunerne de seneste år har rullet ud. Resultaterne bør kategoriseres indenfor nogle hovedgrupper af indsamlingssystemer, nøgletallene analyseres og de bedste erfaringer beskrives. Målet er at udbrede de systemer, der performer bedst.
- > **Hvidbog om best practices.** Der bør bruges statslige midler på at udvikle en hvidbog med best practices indenfor indsamling af affald. Målet er, at hvidbogen skal kunne bruges som beslutningsstøtte, når kommuner og affaldsselskaber planlægger nye indsamlingssystemer eller videreudvikler eksisterende.
- > **Bedre rammer for sorteringsanlæg.** Kommunerne skal fortsat kunne etablere og drive anlæg til behandling af affald – herunder sorteringsanlæg. Det er nødvendigt for at kunne holde affaldet – og dermed innovationen og arbejdspladserne – i Danmark. Hvis kommunerne ikke må sortere eller forbehandle affaldet, men tvinges til at udbyde affaldet så snart det er indsamlet, vil EU-reglerne gøre det umuligt at holde det i landet. For at anlæggene skal kunne modtage husholdningsaffald fra kommuner, der ikke er medejere af anlægget, såvel som erhvervsaffald bør rammerne for tværkommunalt- og OPP-samarbejde moderniseres.

apparat, hvor statens embedsmænd i praksis ville skulle detailstyre affaldsindsamlingen i hele Danmark.

En utilsigtet sideeffekt er, at metodedevang kan føre til ringere sortering. Affald er en opgave med stor lokal bevilgning i byråd og kommune. Uden handlefrihed og muligheder er der risiko for, at opgaven nedprioriteres, hvilket kan påvirke borgerens sortering negativt.

Metodefriheden blev fastholdt i forbindelse med ressourcestrategien netop for at understøtte udvikling i sektoren og sikre lokalt engagement. Det er fornuftigt, men betyder ikke, at den kommunale affaldssektor skal undlade løbende tilpasning til de metoder, der virker bedst. Det er vigtigt at understøtte en løbende strukturel tilpasning, der kan sikre effektivitetsforbedringer uden detailstyring.

5

AFSÆTNING

– Store ensartede mængder i høj kvalitet

Målsætning

At sikre større mængder sorteret affald i høj kvalitet og dermed højere efterspørgsel fra virksomhederne og lavere pris for borgerne.

Afsætningen er selve resultatet og målet med at forbedre sorteringen. Det mest afgørende for at kunne afsætte det sorterede affald er mængdernes størrelse og kvaliteten af dem. Initiativer, der er beskrevet i det forudgående vil alle styrke mængdernes størrelse og kvalitet.

Samlet set er målet, at initiativerne i sammenhæng gør det enklere for borgerne at sortere, så der opnås større mængder velsorteret affald i høj kvalitet, som virk-

somhederne kan bruge som genanvendt materiale – og at virksomhederne samtidig tilskyndes til at bruge affaldet via designkrav og afgifter. Det kan bane vejen for bedre ressourceudnyttelse, ny forretning for virksomhederne og i sidste ende lavere affaldsgebyrer for borgerne.

Affald er som udgangspunkt en omkostning og vil være det, indtil det er billigere og nemmere for virksomhederne at bruge genanvendt materiale frem for "nye" – jomfruelige – ressourcer. Initiativerne i "Den Grønne Tråd" er et samlet bud på, hvordan vi løser den udfordring.

INITIATIVER: STANDARDISEREDE FRAKTIONER

- > **Alle initiativer bidrager.** Initiativerne under de øvrige led i cirklen vil øge mængderne og kvaliteten af de specifikke affaldsfraktioner og dermed forbedre afsætningsmulighederne.
- > **Nye fraktioner i fremtiden?** Det kan overvejes at lave et setup, der kan bringe nye fraktioner ind, hvis de pålægges som krav fra EU eller giver store miljømæssige eller økonomiske fordele.

ENKLERE OG BEDRE SORTERING

PRODUKTION

GREB

Simplere emballager

Designstandarder, afgifter mv., der sikrer færre plasttyper og sammensatte, komplekse emballager.

INITIATIVER

Bl.a. ECO-designdirektiv, emballageafgifter, positiv liste over plasttyper i det danske affaldssystem.

MÅLSÆTNING

At produkter og emballager nemmere kan genanvendes og ikke bliver til affald.

At borgerne kan se på varen, de køber i supermarkedet, hvordan de skal sortere emballagen.

SALG & FORBRUG

Ensartet kommunikation

Fælles piktogrammer på emballager, der sælges i detailhandlen, skaber sammenhæng ml. det, borgerne køber og sorterer.

Bl.a. partnerskaber med supermarkeder, byggemarkeder mv. om piktogrammer samt understøttende kampagner.

SORTERING

Ensartet kommunikation og standardfraktioner

Piktogrammer på spande, genbrugspladser mv., (evt. match med emballager).

Bl.a. fælles sorteringskriterier, piktogrammer rulles videre ud, og de syv fokusfraktioner indsamles i hele landet.

At borgerne modtager ensartet kommunikation om affaldssortering på emballager og beholdere, samt at de syv fokusfraktioner indsamles i hele landet ud fra fælles kriterier.

INDSAMLING

Analyse og videndeling om best practices

Analyse og videndeling om best practices indenfor typer af indsamlingssystemer og løsninger til eftersortering.

Hvidbog med cases og effektivitetspotentiale ved forskellige typer af indsamlingssystemer og sorteringsanlæg.

At sikre effektivitetsforbedringer uden detailstyring i indsamlingsleddet og løbende strukturel tilpasning.

AFSÆTNING

Standardfraktioner

Ensartede emballager, ensartet affald og erstatning af jomfruelige materialer.

Setup for indsamling og sortering af nye fraktioner som følge af politiske ønsker.

At sikre større mængder sorteret affald i høj kvalitet og dermed højere efterspørgsel fra virksomhederne og lavere pris for borgerne.

Dansk Affaldsforening

Vodroffsvej 59, 1.

DK-1900 Frederiksberg C

Tlf. +45 72 31 20 70

mail@danskaffaldsforening.dk